

Hans Hagdorn – Muschelkalkmuseum Ingelfingen.
88 bladzijden, 260 kleurenfoto's en 2 tabellen.
Formaat 23,5 x 29,5 cm.
Uitgever: Edition Lattner, Heilbronn (2004). ISBN 3-9807729-2-6.
Verkoopprijs is € 19,90 (excl. verzendkosten). Te bestellen via de boekhandel of rechtstreeks bij de uitgever bj@lattner.de

Boekbespreking

Henk Oosterink

*H.W. Oosterink, Hortensialaan 64, 7101 XH Winterswijk,
henkoosterink@zonnet.nl*

Het Muschelkalkmuseum in Ingelfingen/D heeft sinds dit voorjaar een prachtige, geheel in kleur gedrukte museumgids. Deze uitgave is echter meer dan alleen een museumgids. Er worden veel aspecten betreffende de Muschelkalk gedetailleerd in beschreven. Zijdelings worden ook Bontzandsteen en Keuper erbij betrokken. De binnenkanten van de omslag zijn gevuld met uitgebreide stratigrafische overzichten voor de Muschelkalk van noordelijk Baden-Württemberg en Onder-Franken.

Onder andere de litho-, bio- en chronostratigrafie zijn naast elkaar weergegeven, waarbij de biostratigrafie is onderverdeeld in de groepen ceratiëten, conodonten, zeekomkommers, ostracoden, zeelelies en reptielen.

In het eerste hoofdstuk wordt iets verteld over het ontstaan en opbouw van het Muschelkalkmuseum. Er zijn foto's van de bij de ingang liggende tonnenzwarte ribblokken, welke geheel zijn opgebouwd uit de kleine oester *Placunopsis*. Van 1857 tot 1863 heeft men in Ingelfingen naar kolen gezocht, echter zonder succes. Deze diepboring wordt nader toegelicht. Verder wordt in dit hoofdstuk de beoogde doelstellingen en doelgroepen genoemd.

In hoofdstuk twee (alle hoofdstukken hebben hun eigen kleur langs de bovenrand!) komen aspecten van de totale Trias aan de orde, zoals overgang van Paleozoïcum naar Mesozoïcum met het uitsterven van grote groepen planten en dieren op de grens van Perm/Trias. Trias-gesteenten in, geografisch gezien, verschillende landschappen; het gebruik van Muschelkalk-gesteenten en de daarin voorkomende mineralen door de eeuwen heen en tenslotte de geologische ontwikkeling van de Trias en de opbouw van de afzettingen. De tekst wordt verduidelijkt door enkele paleogeografische kaartjes.

In hoofdstuk drie worden de stratigrafische methoden van de Onder-, Midden- en Boven-Muschelkalk gedetailleerd behandeld. De meeste formaties hebben inmiddels Duitse namen ontvangen, hetgeen in de Germaanse Trias natuurlijk niet zo verwonderlijk is. Zoals gezegd is de gehele stratigrafie nog eens in tabellen weergegeven op de binnenkant van de cover. Fraaie kleurenfoto's geven voorbeelden aan van deze stratigrafie.

Hoofdstuk vier bevat de beschrijving van de fossielen. Allereerst iets over de inbedding en fossilisatie in het algemeen en over enkele Muschelkalk-fossielen in het bijzonder. In het volgende deel worden de ongewervelde dieren behandeld, waarbij de ceratiëten natuurlijk een belangrijke plaats innemen. Een biostratigrafisch overzicht geeft voor deze groep koppotigen een mooi beeld van de ontwikkeling en de variaties. Daarna komen andere weekdieren aan de orde, zoals nautiloïden, bilvalven en gastropoden. Vervolgens worden korallen, bryozoën, sponzen, kreeften, mosselkreeften, kokerwormen en foraminiferen behandeld. Een speciale plaats hebben de stekelhuidigen (zeelelies, zeesterren, slangsterren, zeekomkommers en zee-egels). De oorsprong, verwantschap en het systeem van de zee-egels worden nog apart doorgenomen. Levenssporen vormen een afzonderlijk gedeelte.

In het laatste gedeelte worden de gewervelde dieren besproken. Als eerste allerlei Muschelkalk-kraakbeenvissen bijvoorbeeld: *Hybodus*, *Acrodus* en *Palaeobates*. Dan de beenvissen, longvissen en kwastvinnige vissen. Mooie foto's van vondsten geven hiervan goede voorbeelden. Natuurlijk worden in dit gedeelte ook de zogenaamde 'Bonebeds' (samengespoelde en soms

deels afgeronde sauriërbotten, vis-sentanden, schubben e.d.) behandeld. Belangrijk zijn ook de vondsten van labyrinthodont-achtige amfibieën (b.v. *Mastodonsaurus*) en reptielen, zoals onder meer nothosauriërs, pachypleurosauriërs en placodontiërs. Ook wordt nog gesproken over *Tanystropheus*, *Blezingeria*, *Mixosaurus* en andere wat zeldzamere reptielen.

De laatste hoofdstukken worden gevuld met recente flora en fauna in oude steengroeven; het gebruik van het Muschelkalk-gesteente vroeger en nu en over de 'Friedrich von Alberti-Stichting'. Deze stichting is in het leven geroepen door (Trias)steengroeve-eigenaren als stimulators en waardering voor het verzamelen- en onderzoekswerk van amateur- en beroepsgeologen en paleontologen. Hieraan is de Friedrich von Alberti-prijs verbonden. Voorwaar een zeer waardevol en bemoedigend initiatief! Tot nu toe waren er zeven laureaten, die kort worden voorgesteld. Ook is er aandacht voor enkele voor de Trias belangrijke geologen en paleontologen: Friedrich von Alberti, Georg Wagner, Ernst Friedrich von Schlothheim, Richard Blezinger en Herman von Meyer. Daarnaast wordt de auteur, verzamelaar, beheerder en grote stimulator van het Muschelkalkmuseum Ingelfingen voorgesteld: dr.h.c. Hans Hagdorn. Afgesloten wordt met een korte literatuurlijst.

Het boek bevat veel belangrijke en actuele informatie over de Germaanse Trias en dan in het bijzonder de Muschelkalk. Het boek is prettig leesbaar en zeer rijk geïllustreerd met fraaie foto's, tekeningen en tabellen. De aanschaf van dit boek wordt dan ook van harte aanbevolen!!

Tenslotte moet mij als Winterswijkse Muschelkalk-verzamelaar nog één ding van het hart: er worden in deze uitgave ook fraaie vondsten getoond en beschreven van buiten het gebied Hohenloh, zoals Frankrijk, Polen en zelfs China; jammer dat Winterswijk er niet in voorkomt! De sauriërsporen bijvoorbeeld zouden er niet in hebben misstaan! De verklaring zal zijn, dat er bij het schrijven van deze gids nog geen Winterswijkse sporen in Ingelfingen aanwezig waren; inmiddels is dat recht getrokken!!